

SVØMMEREN

Henning Mortensen

Forord

Det er mig en stor glæde at få lov til at skrive forordet til Henning Mortensens moderne udviklingsroman, Svømmeren. Og det er mig en måske endnu større glæde at konstatere, at i Mortensens kalejdoskopiske forfatterskab fremstår dette sidste værk som det klarreste og mest fuldendte. Vi er nemlig nået til en grænse, mens vi ser tiden an på skråningerne ud mod det hav, der har vendt os ryggen i sorg. Her, hvor vi venter på vore afløser, som skal genoptage den for længst afbrudte dialog med oceanets og vindens gud. Den gud, der aldrig et øjeblik har eksisteret, hvis man skal tro lilleputter, mus og mider.

Plimsoll.

Kapitel 1

Svømmeren svømmede naturligvis inde i sin mor. Det var fra januar til september, 1935. Et par år før var Hitler kommet til magten i Tyskland på en meget regulær måde, og Kanslergadeforliget var indgået i Kanslergade. Da svømmeren kom ud af sin mor, blev verden kold for ham, og der var ikke længere noget, der hed svømning.

Henning Mortensen.

O ja, fuldstændig. Lige som den der Svømmeren.
Den er mig, den zerbrochene, udfordret.
Hvorvidt mig den zerbrochene er mig udfordret?
Sige mig udfordret er mig, der ~~zerbrochene~~
Gefunden (bleiben soll. Sie für die zerbrochene)
Gut ist auf die zerbrochene zerbrochene nicht.

Kleist.

Herrn von Kleist für die zerbrochene kann, Sie für die,
Erfahrung ist die.

Henning Mortensen.

for mig den er mig udfordret.
Herrn von Kleist für die zerbrochene kann, udfordret.
Sich in die er mig udfordret, udfordret udfordret.
Sich in die udfordret für die zerbrochene! Erfahrung.
Den er mig, der kein Gebraue zum zerbrochene ist
den zerbrochene (Sich in die, udfordret!)
(Sich in die)

Heinrich von Kleist. Fra originalmanuskriptet til Der zerbrochene Krug.

For barndommen skulle afsløre sig som hård og tør, og stedets navn var Ikast.

Kapitel 2

En dag troede han, at han nu ikke længere udviklede sig på afgørende måde, men var kommet ind i en fase, der varslede et begyndende forfald. Han mente så at sige, at han var fuldt udviklet, indtil han så sig selv i et troværdigt spejl. Da forstod han med ét, at han fra isse til fod og mest pinligt inde i sindet, som kunne studeres i øjnene, var ganske uudviklet. Han slog sig på panden og på læberne og i skridtet med knyttede næver. Hvad skulle han gøre? Han blev forlovet, gift, og så døde hans kone.

Kapitel 3

Men omkring Ikast var hans landskab færdigt. Solen skinnede på det om dagen, hvis det da ikke var noget pisse vejr, og om natten skinnede stjernerne og månen fra tid til anden. Det var efter hans mening et fuldt udviklet landskab, der modent skiftede farve og humør efter årstiderne, forår og efterår og den glødende sommer med insekterne og den isnende vinter uden. Alt var færdigt, og hans døde kone nede i jorden ved Christianshede Kirke var også færdig, og det var en hvilken som helst færdigret, den symfoniske musik og kosmos også. Selv om man selvfølgelig ikke kunne vide med de udvidelser og sammentrækninger og sorte huller. Og visse strikkemaskiner virkede ikke blot færdige, men aldeles fuldendte. Det eneste, der aldrig var blevet til en ordentlig konklusion, en værdig holdning, en dyb og varig modenhed, var ham. Han hed Orson Mogens.

Kapitel 4

I en grad, som man kunne tro var løgn, begyndte han at drikke. Pilsnere, snaps, vin og endnu flere pilsnere. Sommetider blandede han portere med sherry eller billig vermouth, men han gik heller aldrig af vejen for klassiske drinks som en Silk Stockings, en Mint Julep eller en Bloody Mary, når han skabte sig sammen med brovtende handelsrejsende i Herning. Dog skyllede han altid efter med kolde pilsnere eller lunkne. Han råbte og skreg og brækkede sig i femten år. Han påstod, at han kunne flyve og blev smidt i forskellige detentioner næsten fyrre gange. Han blev jo så ussel at se på til sidst. Han levede af kristne menneskers tålmodighed og småydelse, skønt tig-

geri ikke var en nem beskæftigelse i det midtjyske. Men aldrig mistede han sin sangstemme. Det var den eneste lille blomst i hans stinkende sumpverden — og samtidig muligheden for mere sprut. Ironi. Skæbne. Rædsel. Dødsdrift. Helvede. Hvordan skal forfatteren dog formulere sig lige nu? For når han ikke hylede og vrælede eller vendte kallunet, så græd han, pussedede blod eller sked i bukserne, mens hæmorrroiderne skreg. Og imellem sine branderter (der var blevet en omfattende del af den meget iøjnespringende lokalkolorit dér på egnen) lå han på sit hummer og gennemsvedte madrassen, mens han frøs, og stirrede ind i døgnlange mareridt med åbne øjne. Åh, Orson.

Kapitel 5

Foråret 1975. En tirsdag klokken lidt over elleve. Ikke en vind rører sig. Lærkerne. Og Mogens, der raver rundt nede i nærheden af Isenvad. Vår-kobjældens sødme. Storåen gennem Nørkær. Glimt af ørred. En musvåge over Store Brokkensbjerg. Mogens, som sætter sig midt i det hele i sine slimede bukser. Ude mod sydøst: Gludsted Plantage (med det uopklarede mord!). En gammel kone fra Grødde forbi Mogens på rusten damecykel. Lette, lette skyer. Solen. Og Mogensens tykke transved, der tiltrækker fluerne helt oppe fra Bording, ja, helt ude fra Arnborg. Netop nu — og lidt mere præcist: otte minutter over elleve — holder Mogens for altid op med at drikke.

Kapitel 6

Vor romanhelt flyttede til Silkeborg og købte et håndklæde, et stykke sæbe og et par badebukser. Han fik lidt støtte fra det offentlige og erhvervede sig Tolstojs samlede værker og nogle håndbøger. De første timer i vandet var som at vende hjem til mor, selv om dette vand ikke var blødt og forsterlunt, men klorskarpt og frisk. Han var meget, meget længe til latter i den moderne svømmehal, for han så ud ad helvede til i sine dueblå badebukser og med kurbyens største drukvom. Hans ben og arme var hvide og radende magre, næste muskelløse og med violette pletter fra fald og slag. Men efter et års næsten uafbrudt svømning var han ikke til at kende igen, og i 1980 svømmede han for første gang over Julsø, i 1981 igen over Julsø (men nu på den lange led) og i 1982 over Storebælt. Når han ikke svømmede, læste han Tolstoj, sov med dybe og smukke drømme eller åd som en mejetærsker. I august måned, 1983, svømmede Orson Mogens med rolige, kraftfulde tag over Kattegat.

Kapitel 7

Men han blev ved med at forbedre sin stil i alle svømmearter. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Og den store klockelyd i svømmehallen hvævede sig over ham. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Aldrig rundt. For han havde tidligere svømmet rundt nok. I sit eget bræk. Altså. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Linie efter linie. Side op og side ned svømmede han sin livsroman, Orson Mogensens, selv om metaforen ikke er helt god. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Uden mål. For sådan kunne det se ud. Men han var en filur. Dog indtil videre: frem og tilbage og endelig op af bassinet og ned i motionsrummet til tre timers hård træning og senere i dampbad. Og næste dag. Frem og tilbage. Frem og tilbage. Så pludselig var han forsvundet. Og halinspektøren spurgte en underordnet (svømmelærer): — Hvor fanden mon Mogensens er henne?

Kapitel 8

Dette spørgsmål ville nok aldrig blive besvaret af mennesker blandt mennesker, men kun af den alvidende. For Mogensens var svømmet til månen.

Kapitel 9

Dér sad han så på månen til evig tid og indåndede den iltfattige atmosfære, men badet i genskin fra oceanet, det strålende og gudsforladte. Han kunne svømme tilbage til det eller crawl i det sorte univers mellem stjernerne, men han blev siddende dér på månen, altid. For han regnede med, at han havde opnået, hvad han ville, næsten. Han kunne naturligvis ikke lide dette ord næsten. Han ville derfor gerne kunne udskifte det med et synonym, der ikke var nær så fuldendt som næsten. Hvis han blot kunne finde et ord, der betød så lidt næsten, at det næsten ingenting betød, så ville han måske opleve sit mål som selve endemålet. Det perfekte. Derfor slog han op i sin synonymordbog og fandt cirka, så godt som, halvt om halvt, henved, lige ved, nær, nær ved, noget nær, på det nærmeste, omtrent, snart sagt, ungefær. Og han undersøgte alle disse ord på det mest omhyggelige, men blev klar over, at de alle betød næsten på samme fuldkomne måde som udgangspunktet næsten. Det var til at brække sig over. (Men han var for længst holdt op med at brække sig over-

hovedet. Han, Orson Mogensens, havde nemlig allerede brækket sig mere end noget andet moderne menneske i verden. I al fald i den vestlige.). Og pludselig forstod han, at selv om han havde fundet et overordentligt svækket synonym for næsten, et ord, der altså betød så lidt næsten, at det næsten udslettede sig selv, så ville netop dette ord være endnu mere fuldkomment end næsten. Det var også til at brække sig over. For hvis dette næsten-næsten-næsten-etc. blev fratrukket det fuldendte, så ville det fuldendte være ufuldendt på en næsten usynlig måde, og hvis denne mangel var guds finger i spillet, så var verden forhekset. Det tænkte svømmeren, den modige svømmer, som forvandlede sit liv en forårsdag i nærheden af Isen-vad. Den meget modige og ensomme svømmer oppe på månen. Vandhunden, som blev en slags evighedsstudent i støvet.

Note

I kapitel 4 skrives hæmorroiderne og ikke hæmoroïderne. Begge stavemåder er imidlertid korrekte. Når der vælges så mange r'er som muligt i dette tilfælde, skyldes det, at forfatteren ønsker at understrege det rullende. Som om man ruller en kartoffel i munden. Der er god mening i alt dette, thi Orson Mogensens hæmorroider var faktisk så store som kartofler i denne periode af hans liv.